
Koltai Gábor – Ogoľjuk-Berzsenyi Anett

Maradandó értékű egészségügyi iratok feltárása és gyűjtése a fővárosban II.

Budapest Főváros Levéltára (BFL) maradandó értékű egészségügyi iratok feltárására irányuló gyűjtőterületi koncepcióját tanulmányunk első részében mutattuk be, kitérve a jogszabályi környezet változásaira, a közlevéltárak gyűjtési lehetőségeire, megjelölve azokat a főbb irattípusokat, amelyek elsősorban az iratátvételi terveink középpontjában állnak.¹ Cikkünk második részében bemutatjuk elképzeléseinket az egészségügyi dokumentáció mintavételezésével kapcsolatban, valamint közreadjuk az első iratátvételi eredményeinket.

Ugyan 2017-től kezdődően – vagyis már hivatalos elfogadása előtt is – a koncepció elvei mentén haladtunk a gyűjtőterületi munkával,² azonban különböző okok (munkatársak cserélődése, a koronavírus-járvány és ezzel összefüggésben az egészségügyi ellátórendszer leterheltsége stb.), illetve értelemszerűen az eltelt idő rövidsége miatt a tervek gyakorlati megvalósítása még csak kezdeti fázisban jár. Ennek ellenére több kifejezetten sikeres iratgyűjtésről már be tudunk számolni az olvasóknak.

A fekvőbeteg-ellátás fővárosi intézményei és maradandó értékű irataik

A korábbi levéltári értékhatár-vizsgálatok abban mind egyetértettek, hogy az egészségügyi ellátórendszerben történeti, illetve – 1995 utáni kifejezéssel élve – maradandó értékű iratanyagot leginkább a fekvőbeteg-ellátást végző intézmények képeznek. Az Országos Kórházi Főigazgatóság (OKFŐ) 2024. februári listája³ alapján 18 állami fenntartású fekvőbeteg-ellátást nyújtó gyógyintézmény (vagy annak székhelye) található Budapesten. Ezek közül tizenegy kórház és a napjainkban telephelyként működő Nyíró Gyula Központ⁴ tartozik a BFL illetékességi körébe. Egyes, ma már nem működő vagy nem állami fenntartású kórházak iratanyaga szintén a BFL illetékességébe sorolandó – mindösszesen 17 intézmény (I. táblázat). A rendszert bonyolítja, hogy a kormány 2021. január 1-jével három – megyei szintű – centrumkórházat alakított ki Budapesten, amelyek alá

---

¹ Koltai–Ogoľjuk-Berzsenyi, 2023.

² A Koltai Gábor, Kalmár Ella, Ogoľjuk-Berzsenyi Anett és Bodor Gergely által végzett munkát megelőzően Horváth J. András is vett át 2016-ban három egészségügyi dokumentációt tartalmazó iratanyagot iratmentési jelleggel (a VIII. Kerületi Ideggondozó, illetve a VIII. és a XX. Kerületi Bőr- és Nemibeteg gondozó Intézet iratanyagából), valamint a Pesterzsébeti Szülőotthon szülészeti iratait mintavétellel (BFL VIII.1141–1144). Ezek az átvételek ugyan még a koncepcionális munka előttiek, de jellegüket tekintve illeszkednek a társadalomtörténeti irányultságú gyűjtési elképzeléseinkhez.

³ <https://okfo.gov.hu/egeszssegugyi-intezmenyek> (A letöltés ideje: 2024. február 25.)

⁴ 2021-től az Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet részlege.

városi kórházként sorolták be a korábban önálló intézményeket.⁵ A kórházak közötti felügyelet és együttműködés rendszere azonban finoman szólva sem megoldott a cikk megjelenése idején.

I. A BFL illetékességébe tartozó fekvőbeteg-ellátási intézmények, 2024. február

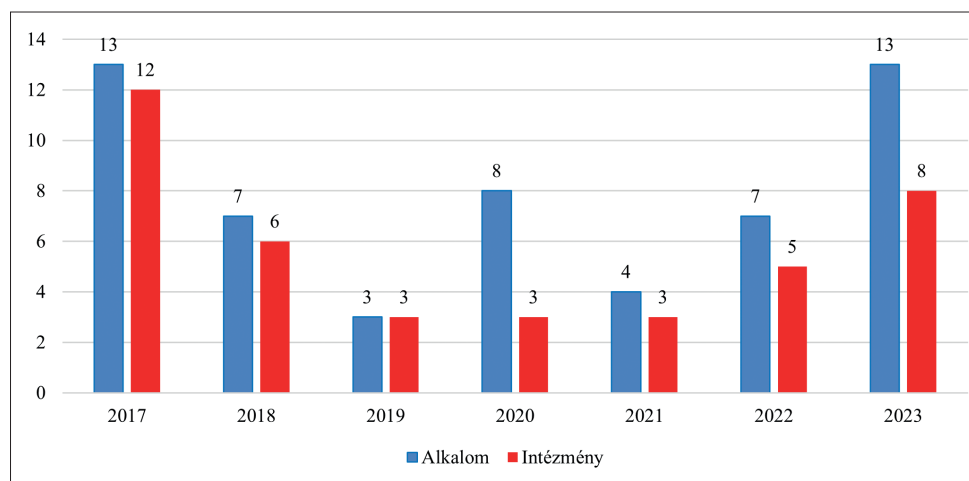
Sorszám	Az intézmény (jelenlegi) megnevezése	Jelenlegi fenntartó
1.	Budapesti Bajcsy-Zsilinszky Kórház és Rendelőintézet	OKFŐ
2.	Budapesti Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház és Rendelőintézet	OKFŐ
3.	Budapesti Károlyi Sándor Kórház	OKFŐ
4.	Budapesti Péterfy Sándor utcai Kórház – Rendelőintézet	OKFŐ
5.	Budapesti Szent Margit Kórház	OKFŐ
6.	Budapesti Uzsoki utcai Kórház	OKFŐ
7.	Dél-budai Centrumkórház Szent Imre Egyetemi Oktatókórház	OKFŐ
8.	Dél-Pesti Centrumkórház – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet	OKFŐ
9.	Észak-budai Szent János Centrumkórház	OKFŐ
10.	Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet	OKFŐ
11.	Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet Nyíró Gyula Központ	OKFŐ
12.	Visegrádi Szent Kozma és Damján Rehabilitációs Szakkórház és Gyógyfürdő	OKFŐ
13.	Balassa János Kórház és Rendelőintézet	Megszűnt 1997-ben
14.	Schöpf-Merei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ	Megszűnt 2009-ben
15.	Budapesti Szent Ferenc Kórház*	Assisi Szent Ferenc Leányai Kongregáció
16.	Magyar Református Egyház Bethesda Gyermekkórháza**	Magyarországi Református Egyház
17.	Szent Rókus Kórház és Intézményei**	Semmelweis Egyetem

* Az 1950–1996 közötti időszakra vonatkozó illetékesség ** Az 1953–1992 közötti időszakra vonatkozó illetékesség *** Az 1798–1952 közötti időszakra vonatkozó illetékesség.

⁵ 690/2020. (XII.29.) Korm. rendelet a Budapesten és Pest megyében működő állami fenntartású egészségügyi szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatók irányításának veszélyhelyzetben alkalmazandó szabályairól. Magyar Közlöny, 2020. 294. sz. 2020. december 29.

A koncepcionális munka részeként 2017 és 2019 között – a visegrádi rehabilitációs intézményt leszámítva – az összes működő és a teljes időszakban a BFL illetékességi körébe tartozó kórházat felkerestük, illetve felmértük a megszűnt intézmények iratanyagát is. A felmérések alapján összeállítottuk, hogy milyen típusú, terjedelmű és évkörű iratok találhatóak a kórházak irattáraiban.⁶ Egyes indokolt esetekben, illetve a különféle (kényszer) selejtezéseket ellenőrizendő a későbbiekben további kiszállásokra is sor került (1. ábra).

1. Szervellenőrzések száma az illetékességi területhez tartozó kórházakban, 2017–2023

A 2017–2019-es látogatások a felméréseken kívül azzal az eredménnyel is jártak, hogy új lendületet vett a – 2010-es évtizedben meggyengült – kommunikáció ezekkel az intézményekkel. E kapcsolatfelvételek során a referens mellett az új főosztályvezető is részt vett a megbeszéléseken, ami a bemutatkozás mellett tükrözte azt a szándékot is, hogy a levéltár fontos partnerként tekint az egészségügyi intézményekre. Ez a fajta megközelítés eredményes volt, hiszen sikerült újra a levéltár felé terelni az intézményeket a különféle iratkezelési munkák során. Ez napjainkban már evidensnek tűnhet, de egy konkrét példát kiemelve – és mint arra az első részben is utaltunk – 2018 előtt korántsem volt egyértelmű, hogy a közlevéltáraknak milyen jogosultságaik vannak az egészségügyi dokumentáció kezelésével és ellenőrzésével kapcsolatban. Ez a téma megbeszéléseinken is többször előkerült, de alapvetően az intézmények pozitívan álltak a levéltári szándékhoz.

⁶ Egyes kórházi irattárak állapota nem engedte meg a precíz felmérést, így esetenként az iratanyag terjedelme és évköre kapcsán hozzávetőleges értékek állnak rendelkezésünkre. Az előforduló irathianyok a be nem jelentett selejtezések mellett arra utalnak, hogy nem minden iratőrző helyről van tudomásunk. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy az adott intézmény eltitkolta volna a rossz állapotú irattárait (bár ez sem zárható ki), hanem azt a sajnálatos és e területen tipikus jelenséget mutatja, hogy a gyakori fluktuáció miatt még a helyi irattárosok sem rendelkeznek az összes információval az őrzött iratanyagukról.

II. A BFL egészségügyi gyűjtőterületi munkája, 2017–2023

Típus	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Össz.
Iratkezelési szabályzat jóváhagyása	1	2	4	8	7	5	7	34
Selejtezési jegyzőkönyv jóváhagyása	13	4	13	7	4	6	10	57
Kényszerselejtezés jóváhagyása	6	5	4	2	6	5	4	32
Iratátvételi alkalom	2	5	2	10	11	5	4	39
Szervellenőrzési alkalom	13	7	3	8	4	7	13	55
Gyűjtőterületi esemény összesen:	35	23	26	35	32	28	38	217

A II. táblázatból látható, hogy 2017-től kezdődően 217 esetben kerültünk kapcsolatba illetékességi vagy gyűjtőköri ügyben egészségügyi intézménnyel, és ebben az adatban a különféle véleményezések, telefonos és e-mailes egyeztetések nem is szerepelnek. Megfigyelhető, hogy az induló év a szervlátogatások és a selejtezések kapcsán hozott kiemelkedő értékeket, ezt követően indultak be a szabályzatjóváhagyások és az iratátvételek. Érdekes módon a koronavírus-járvány kezdőéve is igen sok gyűjtőterületi eseményt hozott, amelynek az az oka, hogy még az első negyedévben le tudtunk bonyolítani több, korábban előkészített gyarapítást. Az iratgyarapítási tendencia azt mutatja, hogy a megelőző három év előkészítő munkája ért be a 2020–2021-es nagyobb számú átvételben. A járvány visszaszorulásával, 2023-ban ismét tudtunk a szervellenőrzésekre is összpontosítani.

Ezzel a kisebb kitérővel azt szerettük volna érzékeltetni, hogy az iratátvételek előkészítése e területen korántsem volt gördülékeny folyamat, igen sok utánajárást, kiszállást, egyeztetést igényelt. 2019-re jutottunk el odáig, hogy a jogszabályi akadályok immár elhárultak, megtörténtek a felmérések, a kórházak elvi jóváhagyása is rendelkezésre állt – nem volt más hátra, mint átgondolni, hogy mit is szeretnének átvenni.

A szakértő olvasóban joggal merülhet fel, hogy ez nem lehet akkora probléma, hiszen az intézmények irattári tervei világosan rögzítik a nem selejtehető, bizonyos idő után levéltárba adandó tételeket. Ez a *működési iratokkal* kapcsolatban valóban helytálló, hiszen ezek közül az alapvetően intézménytörténeti szempontból jelentős irattípusok 15 év után levéltárba adandók. Az más kérdés, hogy az átvételek nem valósultak meg különféle okok miatt, és ezek elmaradásában egyfajta hallgatóságos egyezség alakult ki a levéltárak és az egészségügyi intézmények között.⁷ Az elmúlt évtizedek e tárgyra vo-

⁷ A levéltárak egészségügyi témájú iratátvételeiről lásd: Bodor, 2022; Koltai–Ogoľjuk-Berzsenyi, 2023.

natkozó jogszabályai alapján mára többé-kevésbé kikristályosodott, milyen típusú iratok minősülnek maradandó értékűnek e területen (lásd erről cikkünk első részében az irattipológiát⁸). 2017 óta törekszünk arra, hogy a társadalom- és mentalitástörténeti kutatások számára érdekesebb irattípusok, ügyfajták is megjelenjenek az átvett anyagokban. Erre a lehetőség egyfelől a levéltári mintavételezésnek az irattári tervben való rögzítése, amelyet immár a levéltári törvény is lehetővé tesz, másfelől a selejtezésekből történő iratvisszatartás. Mivel viszonylag kevés intézményi, illetve tanácsai egészségügyi szakigazgatási irat található a BFL őrizetében, egyelőre nem merült fel problémaként az átvételeknél jelentkező irattükröződés. Amennyiben a későbbiekben mindkét területről komolyabb iratgyarapítás valósul meg, akkor érdemes lesz levéltári rendezés és belső selejtezés formájában kezelni a helyzetet.

Az egészségügyi dokumentáció esetében – mint azt cikkünk első részében jeleztük – nem lehet egyértelműen meghatározni a megőrzendő iratok körét.⁹ Az 1997-es jogszabályi változások után egy évtizeddel sikerült egyáltalán a BFL vezetőinek azt elérniük, hogy az illetékességi körbe tartozó kórházak irattári terveiben megjelenjen egy új tétel: „az illetékes közlevéltár által kidolgozott mintavételi eljárás útján kiválasztott maradandó értékű egészségügyi dokumentáció”.¹⁰ Ezt olyan kategóriának szánták, amely segítheti a majdani átvételeket, de a tétel adta lehetőséget nem használta ki a levéltár 2016-ot megelőzően. Iratmentés jelleggel 2016-ban történt néhány átvétel, nagyobb arányban viszont csak a 2017-es jogszabály-módosítás és az ugyanekkor fellendült irattári felmérések után nyílt erre lehetőség (lásd: II. táblázat).

Az egészségügyi dokumentációs átvételi terveinknél már jeleztük a főbb típusokat, amelyek érdeklődésünkre tartanak számot.¹¹ A kórlapok kapcsán azonban ismételten fontos azt leszögezni, hogy még napjainkban is igen nagy számban, papíron és elektronikusan is képződő, vegyes összetételű iratanyagról van szó, ezért átvételük az adott kórház egykori és jelenlegi főbb, illetve egyedi profiljára fókuszálva *csak és kizárólag mintavétellel* valósulhat meg. Mivel egyes profilok több kórház esetében is meghatározóak, így a ritkább klinikai ágak (pl. hematológia) felől közelítünk, és a majd’ minden kórházban előforduló szakterületek (pl. belgyógyászat) esetében azokat onnan vesszük át, ahonnan mást nem tudunk. Természetesen ez általános célkitűzés, minden gyarapítási terv egyedi mérlegelést igényel. Az olyan klinikai ágak esetében – mint például az addiktológia, a koraszülött-ellátás, a pszichiátria, a szülészet –, amelyek a társadalom- és mentalitástörténeti kutatások szempontjából kiemelten érdekesek, több kórháztól is tervezünk átvételeket, a többi esetében jellemzően egy-két intézmény képviseli az adott területet.

⁸ Koltai–Ogoljuk–Berzsenyi, 2023: 42–45.

⁹ Az egészségügyi dokumentációval kapcsolatos levéltári problémákról lásd például: Fehér–Horváth, 2009; Horváth, 2016; Sasfi, 2020. Az immár új jogszabályi környezetre reagálva, Sasfi Csaba szintén a közlevéltári mintavételezésben látja e területen az egyedüli megoldási lehetőséget (Sasfi, 2020: 143–145.).

¹⁰ Kenyeres Istvánnak, a BFL főigazgatójának szíves közlése.

¹¹ Koltai–Ogoljuk–Berzsenyi, 2023: 44–45.

Orvostörténeti kitekintés

Az egyes szakterületek kórházankénti felosztásán túl tekintettel szándékoztunk lenni az orvostudomány fontosabb változásaira is. A koncepció mellékletében ezért összegyűjtöttük a 20. század jelentősebb orvostörténeti eseményeit, orvostechnikai újításait, amelyek az egészségügyi dokumentáció válogatásánál fontos támpontokat nyújtanak.¹² Ezek részletes ismertetésére itt nincs lehetőségünk, de néhány fontosabb változást kiemelünk a megelőző, a diagnosztikus és a gyógyító orvostudomány területéről egyaránt.

A prevenció szempontjából jelentős állami intézkedések az egészségügyi ellátás minőségére és az ellátottak körére is befolyással voltak. A 20. század második felére tehető a társadalombiztosítás szélesebb körre történő kiterjesztése, illetve a ma is ismert juttatások megjelenése (1950: egységes állami társadalombiztosítás, 1967: gyermekgondozási segély [gyes], 1975: állami költségvetésből finanszírozott egészségügyi ellátórendszer stb.). A csecsemő- és gyermekegészségügy terén kiemelendő a bábaképzés reformja, a védőnői hálózat kiépítése és az iskolai egészségvédelem egységessé tétele.

Jelentős újítások jelentek meg a 20. század folyamán a bakteriológiai kutatások eredményeképp, amelyek a védőoltások számának növekedését, kötelezővé tételét, ezzel együtt a gyermekhalandóság korábban sosem látott szintre csökkenését és egyes betegségek gyakorlatilag teljes eltűnését eredményezték.¹³ A tuberkulózis megelőzésére kifejlesztett BCG-oltás ugyan már az 1920-as évek elejétől elérhető volt, de tömeges használata 1948-tól kezdődött. A poliovírus okozta gyermekbénulás az 1950-es évekig okozott nagyobb járványokat, 1956-ban jelent meg kezelésére a Salk-féle IPV-oltás, 1959-ben pedig az úgynevezett Sabin-cseppek (OPV-oltás). Az utolsó gyermekbénulásos esetet 1967-ben regisztrálták az országban, ettől függetlenül a mai napig a kötelező védőoltások közé tartozik. Ugyancsak több évtizedes múltra tekint vissza a két kombinált kötelező védőoltás, a DiPerTe és az MMR, amelyek a diftéria-szamárköhögés-tetanusz, valamint a kanyaró-mumpsz-rózsahimlő elleni védettséget biztosítják.

A felnőtt lakosságot érintő intézkedések közül az egy időben ugyancsak népbetegségeknek számító nemi bajok elleni fellépés emelendő ki: a széles körű nemibeteggondozó-hálózat kiépítése, a hatékony szűrést célzó Wassermann-teszt használata, a penicillin terápia, valamint a lakosság felvilágosítása. Fontos az 1950-es évektől elterjedt szűrővizsgálatok szerepe, a már említett nemi betegségeken túl a krónikus bajok, valamint a lakosságot egyre nagyobb arányban érintő daganatos megbetegedések szűrése szempontjából.

---

¹² A kitekintés elkészítéséhez segítségünkre voltak a kórházi honlapok intézménytörténeti összefoglalói, a kórházi évkönyvek, különféle orvostörténeti publikációk és összefoglaló munkák (ezek tételes felsorolásától itt eltekintünk), továbbá például a Nemzeti Népegészségügyi Központ oltástörténeti írásai: https://www.antsz.hu/felso_menu/temaink/jarvany/jarvany_archivum/oltasbiztonsag/ (A letöltés ideje: 2024. február 25.)

¹³ https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0009.html (A letöltés ideje: 2024. február 25.) A század eleji 22,6%-os csecsemőhalálozási arány az 1940-es évekre a felére esett vissza, ezt követően fokozatosan csökkent, az utóbbi években aránya 0,35% körül mozog.

A diagnosztikus és gyógyító orvostudomány ma ismert, általánosan alkalmazott eljárásai ugyancsak a 20. század folyamán fejlődtek ki és terjedtek el. Kiemelendő a képalakító diagnosztikai eljárások alkalmazása: elsőként a röntgen, már a század elejétől, majd az ultrahang az 1960-as évektől, aztán a mágneses magrezonanciás készülék (MRI) és a komputertomográf (CT) az 1980-as évektől. A műtéti eljárások terén is született néhány, kisebb beavatkozással járó, gyorsabb regenerálódást jelentő újítás. Ilyen például az endoszkópia (az 1960-as évektől), a laparoszkópia (az 1980-as évektől), az ultrahangos beavatkozások (az 1990-es évektől), legújabbban pedig a lézeres technológia alkalmazása (a 2000-es évektől). A század nagy háborúinak következményeként jelentős előrelépés történt a sebészet, elsősorban a plasztikai sebészet és a művégtagkezelés terén. Ugyancsak érdemes a mikrosebészetről szólni, amely az 1950-es évektől jelent hatékony műtéti megoldást, például a szemészetben.

A szervátültetés a 20. század második felének újdonsága. A sikeres külföldi beavatkozásokat hol rövidebb, hol hosszabb késéssel követték a hazaiak. Az első élődonoros vesetranszplantáció 1962-ben történt az országban. A következő évtizedekben pedig sikeres csontvelő-, máj-, tüdő-, majd a rendszerváltás után szívátültetéseket is elvégeztek.

A szülészet, a csecsemőgyógyítás terén az utóbbi száz év korszerűsödéséből különösen figyelmet érdemel az ultrahangos diagnosztika folyamatos fejlődése, valamint a genetikai vizsgálatok (chorionbiopszia, NIPT-szűrés stb.), a császármetszés, az érzéstelenítés terén történt változások. Szintén említendő az anya-gyermek kapcsolatot támogató kórházi háttérben (rooming in rendszer, bababarátság kórház, gyengéd császármetszést támogató kórház) és a csecsemőkori vizsgálatokban (pl. PKU-szűrés) zajló változások.

A pszichiátriában mind a kezelés módja, mind a betegápolás körülményei terén fontos átalakulások zajlottak a 20. század folyamán. Kidolgozták az inzulinokk- (1927-től) és az elektrosokk-terápiát (1940-es évektől), majd a homloklebeny-roncsoló kezelést (1930-as évektől). A betegellátás korábban félkatonai vagy börtönviszonyokra emlékeztető rendszere fokozatosan átalakult, a század második felében már nyílt kórházakról beszélhetünk. Hazánkban 1944-ben az Angyalföldi Elmegyógyintézetben kezdődött el elsőként az ambuláns betegek fogadása. Az úgynevezett open door rendszert 1968-ban a SOTE pszichiátriai klinikáján vezették be először, de rövidesen országsszerte elterjedt az alkalmazása.

A felsoroltakon túl számos klinikai ág fejlődésének történetét dolgoztuk fel; az egyes mérföldkövek és a hozzájuk kapcsolódó intézményi, orvosi háttér ismerete további fontos szempontokat kínál a mintavételezésnél.

Mintavételezés az illetékességi körbe tartozó intézményektől

Bár a közkórházak szinte mindenkor rossz anyagi lehetőségei az irattárak állapotára és ezáltal az iratanyag fennmaradására is közvetlen hatással vannak, az intézmények nagy része őriz maradandó értékű, levéltári átvételre érdemes iratanyagot. A járványos gyermekbénulásban szenvedő betegek egészségügyi dokumentációja például, bár kiemelkedő (orvos)történeti értékű, egyedi iratanyag, az illetékes kórház irattárában

csaknem elpusztult; a BFL-nek köszönhetően történt meg az iratok beszállítást követő fertőtlenítése. Mivel hasonló lépésre kevés lehetőség adódik,¹⁴ fontos a maradandó értékű iratok mielőbbi levéltárba szállítása és biztonságos megőrzésének biztosítása, amíg az egyáltalán lehetséges. A következőkben a BFL illetékességi körébe tartozó kórházak betűrendjében az ott őrzött iratanyagok rövid ismertetésével együtt mutatjuk be, milyen átvételeket tervez(t)ünk a következő év(tized)ekben, illetve e tervekőől melyek valósultak meg eddig.¹⁵

Budapesti Bajcsy-Zsilinszky Kórház és Rendelőintézet

Az egykor Horthy Miklósról elnevezett kórház 1932 óta működik. Elsősorban bel- és tüdőgyógyászati, sebészeti tevékenységet végzett, 1977-ben műveseállomást építettek itt ki, illetve a század végétől az urológiai profilja erősödött meg. 1950-ben a két kőbányai szülőotthont (Gizella, Paula) is hozzacsatolták, majd területi kórházként folyamatosan bővült a szakmai profilja, jelenleg 16 betegellátási osztállyal, illetve számos diagnosztikai és rehabilitációs szervezeti egységgel működik. Fő ellátási területe a X. és a XVII. kerület, valamint a közeli agglomerációs községek, de bizonyos klinikai ágak tekintetében, mint az angiológia, a tüdő- és mellkassebészet, a kardiológiai rehabilitáció, más kerületekre és települetekre is kiterjed.¹⁶

A kórház iratait viszonylag jó körülmények között őrzik, így innen első körben csak régi dokumentáció átvételét terveztük, nem volt szükség arra, hogy iratmentésben gondolkodjunk. Az 1910-es évektől kezdődően őriztek különféle betegnyilvántartó-könyveket, születési regisztereket az említett szülőotthonoktól, valamint az egykori Telepy utcai Kórháztól,¹⁷ de találtunk elszórtan más pesti intézményektől is betegkezelési köteteket.¹⁸ A kórház saját nyilvántartásai a megnyitástól kezdve elérhetőek; a működési iratok jellemzően az 1980-as évek végétől (~300 ifm), a kórlapok az 1970-es évektől kezdve találhatóak meg (~2000 ifm).

2020 végén több körben lezajlott válogatást követően a kórház és jogelődei, illetve az egyéb intézmények 1957 előtti betegkezelési és nyilvántartókönyveit vettük át, több mint 10 ifm terjedelemben. Ez a nyilvántartókönyvek, abortusz naplók esetében teljes

---

¹⁴ Magyarországon jelenleg nem megoldott a károsodást szenvedett iratok tömeges fertőtlenítése. Az iratfertőtlenítéssel kapcsolatos (hazai) problémákról lásd például: P. Holl, 2020.

¹⁵ A működési iratok átvétele nem kórházspecifikus, így azokra csak érintőlegesen térünk ki a felsorolásban, de a maradandó értékűek átvétele természetesen prioritásnak számít.

¹⁶ Így például a XVI. kerületre is, amelynek lakói azonban az alap klinikai ágak tekintetében a Kistarcsai Flór Ferenc Kórházhoz tartoznak jelenleg. A kórház a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Pest Vármegei Levéltárának illetékességébe tartozik. Az ellátási területek felosztása, valamint annak folyamatos változása további megvitatandó kérdéseket vet fel a szakmában, hiszen a fővárosi lakosság egészségügyi dokumentációja tekintetében több intézmény is illetékes (BFL, MNL Országos Levéltára, MNL Pest Vármegei Levéltára, Semmelweis Egyetem Levéltára).

¹⁷ A kórházról lásd: Ogoľjuk-Berzsenyi, 2021.

¹⁸ BFL VIII.1155 Gizella Szülőotthon iratai (1929–1951), BFL VIII.1156 Paula Szülőotthon iratai (1927–1955), BFL VIII.1152 Telepy utcai Kórház iratai (1911–1932).

körű, a műtéti és ambuláns naplók esetében mintavételes átvételt jelentett, koncentrálna a korszakban meghatározó szakterületekre.¹⁹ A zárójelentések 50 éves őrzési ideje és a megfelelő raktári körülmények miatt a további mintavételezést és az osztály- és műtéti naplók, illetve a kórház 1970-es évektől meghatározó szakmai profiljának vonatkozásában (angiológia, kardiológia, szülészet-nőgyógyászat [a genetikai tanácsadás területén], tüdőgyógyászat, művesekezelés, urológia) a célzott felmérést csak a 2020-as évek második felére tervezzük.

Budapesti Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház és Rendelőintézet

Budapest legújabb alapítású kórháza 1980 óta működik, fő ellátási területe a XVIII., a XX., – a Csepeli Kórház bezárása óta – a XXI. és Soroksár 1994-es különválásától a XXIII. kerület, illetve néhány agglomerációs település. Jelenlegi 16 betegellátó osztálya közül a legjelentősebb a belgyógyászati és a pszichiátriai klinikai ág. A kórházhoz telephelyként tartozik még a 2003-ban bezárt Csepeli (korábban Weiss Manfréd) Kórház, valamint a XX. kerületi és a gyáli szakrendelő.²⁰

A kórház és jogelődei működési dokumentációjából az 1950-es évektől kezdődően található iratok. A saját egészségügyi dokumentáció (~3700 ifm) mellett a XX. kerületi szakrendelő iratai és a Csepeli Kórház egészségügyi dokumentációja maradt meg (~500 ifm), ez utóbbiban a szülészeti naplók 1949-től kezdődően megvannak. A megszűnt XX. kerületi szülőotthon szülészeti naplói is fennmaradtak, szülészeti és nőgyógyászati kór-dokumentáció egyes évekből (1945–1946, 1954, 1956) már levéltárba került, további mintavételt tervezünk a gyás bevezetése előtti és utáni időszakból. A kórház saját egészségügyi dokumentációjából a gyarapítás jelenleg nem indokolt, a későbbiekben az érse-bészet, a pszichiátria, az addiktológia és a neurológia területéről tervezünk átvételeket.

Budapesti Károlyi Sándor Kórház

Az 1895-re felépült intézményt Károlyi Sándor saját költségen hozta létre uradalma és Újpest lakosságának ellátására. Belgyógyászati, sebészeti és szülészeti osztály létesült először, 1899-től lett nyilvános kórház. Az Árpád Kórház 1905-ben gyermekkórházként alakult, míg a Városi Kórház 1932-ben járványkórházként jött létre, ezek idővel a Károlyi (illetve korábbi nevén: Újpesti) Kórház telephelyeként működtek. Ugyancsak hozzá tartozott az 1917 óta működő újpesti szülőotthon, ahol később a szülészet-nőgyógyászati osztály működött az épület 2007-es bezárásáig. A közelmúlt intézmény-összevonásai óta a Károlyi Kórház és egy szakrendelő felel a IV. és részben a XV. kerület járóbeteg-ellátásáért, de fekvőbeteg-ellátást már nem végeznek. Jelenleg a szakambulanciák mellett krónikus betegek gondozásával és rehabilitációs tevékenységgel foglalkoznak.

¹⁹ BFL VIII.1154 Bajcsy-Zsilinszky Kórház és Rendelőintézet iratai (1932–2008).

²⁰ BFL VIII.1139 Fővárosi Önkormányzat Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház és Rendelőintézet (1988–1991).

Az 1960-as évektől maradtak fenn kórlapok a fül-orr-gégészeti, a bel- és az ideggyógyászati osztályokról, illetve a Bajmegállapító Osztály 1978–1981. évi anyaga kompakt módon megvan. A megszűnt intézmények vonatkozásában a Városi Kórház belgyógyászati, sebészeti és szülészeti iratai mellett megtalálható az újpesti szülõotthon iratanyaga 1942-tól, továbbá foglalkozás-egészségügyi kartonok sorozata az 1940–1982 közötti idõszakból. A következõk átvételét tervezzük mintavétellel: sebészeti, nõvédelmi és szülészeti naplók, illetve az Árpád Kórház ambuláns naplói. A foglalkozás-egészségügyi kartonokat 1957-ig teljeskörûen, utána évtizedenként egy-egy évre koncentráló mintavétellel vennék át, míg a Bajmegállapító Osztály iratait – annak szocialista kori ritka elõfordulása miatt – teljeskörûen. A késõbbi idõszakokból a rehabilitációs tevékenység irataiból lehet mintavételben gondolkodni. A mûködési iratok közül a szokásos iratokon kívül nagyobb mennyiségben maradtak fenn elhunytak tárgyairól készített nyilvántartások, amelyekbõl néhány kötet erejéig szintén levéltári megõrzést tervezünk.

Budapesti Péterfy Sándor utcai Kórház – Rendelõintézet

Az intézet alapkõvének emlékirata szerint fõvárosi kereskedõk 1848-ban létrehozott kórháza tekinthetõ az elõdjének, amely az évtizedek alatt folyamatosan nõvült, illetve neve is többször megváltozott. Itt valósult meg elõször az országban a kórház-rendelõintézeti egység (1951-ben), amely máig fennmaradt. A jelenleg 19 osztállyal mûködõ intézmény részlegévé vált 1969-ben a Szövetség utcai, 1998-ban az Erzsébet Kórház. A megszűnt Balassa János Kórház feladatait szintén a Péterfy látja el, itt õrzik annak mûködése utolsó tíz évének iratait is. Ellátási területe elsõsorban az V–VIII. kerület, de az egyes klinikai ágak esetében, mint például az angiológia, nefrológia, urológia, más kerületekre és településekre is kiterjed.²¹

A Péterfy Kórházzal az elmúlt években folyamatos kapcsolatban állt a levéltár, ám sajnos fõként kényszerû okokból. Átfogó irattárbejárásra 2017-ben került sor, amelynek során szembesültünk azzal, hogy a fõváros e kiemelkedõen fontos egészségügyi intézményében szinte az összes telephelyen katasztrofális állapotúak és fertõzött iratokkal telítettek az irattárak. A súlyosan károsodott iratok egy jó részét idõközben kényszerselejtezési eljárás alá kellett vonni. A kórházból ezért eddig csak minimális mennyiségû szülészeti-nõgyógyászati dokumentációt adtak át 2020-ban a levéltárnak, selejtezésbõl történõ visszatartás eredményeként.²² A közelmúlt egészségügyi dokumentációi és mûködési iratanyaga jobb körülmények között, elsõsorban a kézi irattárakban található. Többszöri felszólításunkra a kórházvezetés elkezdett végre új irattári helyiségeket kialakítani, ezért azok elkészülte után mindenképpen szükséges az iratanyag ismételt felmérése annak megállapítására, hogy mi maradt fenn egyáltalán. Sajnos a 20. századi iratanyag

---

²¹ 2007-ben az Országos Baleseti és Sürgõsségi Intézettel vonták össze a Péterfyt, azonban számos átnevezés és átalakulás után 2022-ben az intézmények útjai szétváltak. Ez módosítást okoz a koncepcionális terveinkben is, hiszen a mai nevén Manningner Jenõ Baleseti Központ immár nem a BFL illetékességébe tartozik, így a traumatológiai jellegû iratátvételeket más kórházaktól kell majd megoldani.

²² BFL VIII.1158 Péterfy Sándor utcai Kórház iratai (1951–1977).

kapcsán nem lehetnek illúzióink. A későbbi iratokat tekintve a szülészet-nőgyógyászat, nefrológia, sürgősségi betegellátás és toxikológia területére kívánunk koncentrálni.

Budapesti Szent Margit Kórház

Az intézmény 1897-ben jött létre Óbudán, a Szent János Kórház részlegeként. Eredetileg száz beteg ellátására volt alkalmas, és három osztállyal működött (belgyógyászat, sebészet, szülészet). Az infrastruktúrát, illetve a szervezeti önállóságot tekintve meglehetősen viszontagságos az intézmény közel- és régmúltja: csak 1950-ben függetlenedett a János Kórháztól, épületének felújítása és bővítése egészen az 1980-as évekig elhúzódott. Jelentősebb tevékenységet a kezdeti profiljaiban fejtett ki, a rendszerváltást követően kibővült feladatköréből a nefrológia és a művesekezelés emelendő ki. A kórház önállósága 2008–2012 között ismét megszűnt, mert a Szent János Kórházhoz csatolták, 2013 óta újra önálló. Tizenegy osztályának ellátási területe a III. kerületet és a környező községeket öleli fel.

Átvételi terveinket itt is a lehetőségek alakítják, ugyanis 2003-ban egy nagy csőtörés következtében az 1990 előtti egészségügyi dokumentáció jelentős része megsemmisült. A felmérés idején mintegy 1300 ifm iratot őriztek, 1990 előtről mindössze a szülészeti osztálynaplók (1958-tól), valamint 4 ifm törzskönyv (1970–80-as évek), ambuláns napló, szülészeti és nőgyógyászati műtéti napló (1956-tól) maradt fenn. A kórházból eddig minimális mennyiségű irat került a levéltárba.²³ Mivel az irattárak helyzetének változására nem sok esély mutatkozik, fontosnak tartjuk a működési iratok mellett az 1950–60-as évekből származó betegnyilvántartások, műtéti, szülészeti naplók mielőbbi mintavételezését. Az 1990 utáni egészségügyi dokumentációt a kiemelt klinikai ágakból (fejlesztés-neurológia, művesekezelés, nefrológia, onkológia, sebészet) lehet majd gyarapítani.

Budapesti Uzsoki utcai Kórház

Elődje az 1927-ben megnyílt Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI) központi kórháza volt, amely 1948-ban kerületi, 1968-ban pedig fővárosi kezelésbe került. Az intézményben a kezdetektől jelentős a belgyógyászati és a sebészeti szakellátás, amelyekhez hamarosan az onkoradiológia is csatlakozott, majd a tüdőgyógyászat, a neurológia, a fül-orr-gégészet és az urológia terén is kiemelkedő lett. A 21 osztályos intézmény fő ellátási területe a XIV–XV. kerület.

A 2017-es és 2023-as látogatásunk során arról győződhattünk meg, hogy a közelmúlt komoly problémái, kényszerselejtezései után immár jó körülmények között őrzik a felújított épületben a kb. 6000 ifm terjedelmű iratanyagot, de a korábbi évek pusztulásai miatt 1970 előtti dokumentum alig található. A régebbi iratok között vannak szülészeti naplók, ügyfélszolgálati segédletként használt portanaplók és törzskönyvek 1950-től kezdődően. Az 1970-es évektől már nagyobb mennyiségű egészségügyi doku-

²³ BFL VIII.1148 Szent Margit Kórház iratai (1947).

mentáció maradt fenn (radiológia, fül-orr-gégészet, sebészet, szemészet, neurológia), míg a többi osztály anyaga inkább csak az 1980-as évektől kezdődik. A kórház kiemelkedő szakmai profilját bemutatandó, egészségügyi dokumentáció mintavétellel történő átvételét a következő területekről tervezzük: fül-orr-gégészet, kardiológia, onkoradiológia és -sebészet, ortopédia, bel- és tüdőgyógyászat, urológia.

Dél-budai Centrumkórház Szent Imre Egyetemi Oktatókórház

Egy gyógyfürdő helyén 1950-ben nyílt meg a Fővárosi Tanács Tétényi úti Kórháza, amely a hetvenes évektől kezdve egyre nagyobb területen szolgálta ki egyre növekvő betegközönségét: jelenleg Dél-Buda fekvőbeteg-ellátásáért felel, de egyes osztályai a főváros és az ország más részeiről is fogadnak betegeket. A 23 osztály közül kiemelendő a bel-, a nő-, az idegyógyászati, a sebészeti és újabban a szemészeti szakprofil.

Az elmúlt években (részint a különféle káresetek miatt) több iratfelmérés is történt a kórházban. Az egészségügyi dokumentációból megemlítenők a kórház, valamint a budatétényi szülőotthon és a Bártfai utcai szakrendelő alapnyilvántartásai, amelyek az 1950-es évektől rendelkezésre állnak, nagyrészt jó állapotban. Szintén fennmaradtak a budatétényi szülőotthon sebészeti és abortusznaplói is, 1954-től. A kórház saját egészségügyi dokumentációi főleg az 1970-es évektől állnak rendelkezésre. Az intézménytől egyelőre csak részint tudtunk a koncepcionális terveinknek megfelelően átvettelt végrehajtani: egy nagyobb selejtezésből visszatartással vettünk át mintavétellel szülészeti iratokat – a budatétényi és a Tétényi úti intézménytől is – a gyűjtemény elõtti és utáni idõszakból (1967–1971), illetve boncjegyzõkönyveket.²⁴ A lehetséges további iratpusztulások miatt mielőbb tervezzük a kórházi nyilvántartások közül a betegfelvételi törzskönyvek átvételét, illetve mintavétellel a mûtéti naplókét a kiemelt szakmai tevékenység okán, valamint szintén mintavételezéssel a Bártfai utcai szakrendelő betegnyilvántartásait és a budatétényi szülőotthon sebészeti és abortusznaplóit, betegnyilvántartásait. A kórház saját egészségügyi dokumentációinak átvétele terveink szerint általában a selejtezésekhez kapcsolódóan, a kiemelt klinikai ágak mentén történne (belgyógyászat, nefrológia, neurológia, pszichiátria, sebészet és sürgõsségi betegellátás).

Dél-Pesti Centrumkórház (DPC) – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet

A pesti oldal legnagyobb kórháza az 1885-ös alapítású Szent István (illetve az 1977-ben integrálódott Merényi Gusztáv és a Kun utcai Kórház) és az 1894-es alapítású Szent László Kórház összevonásával jött létre 2007-ben (akkor még más néven). A két vezető telephely tehát a 19. század vége óta végez gyógyító tevékenységet. Elõbbi széles körû szakmai tevékenységébõl a bõrgyógyászat, a sebészet, a Kun utcai intézmény esetében az égéssebészet, utóbbinál a fertõzõ betegségek kezelése említendõ kiemelt profilként.

---

²⁴ BFL VIII.1159 Szent Imre Kórház és jogelõdei iratai (1967–1971), BFL VIII.1160 XXII. Kerületi Tanács Egyesített Kórházak Anyaotthona (Jókai Szülőotthon) iratai (1968–1970).

A jelenlegi egészségügyi átalakítási tervek szerint a 30 betegellátási osztályú intézmény a főváros három centrumkórházának egyikeként Budapest délkeleti részét kiszolgáló, főként sürgősségi feladatokat ellátó intézmény lesz, amelynek ellátási területe a fővárosra és agglomerációjára, a speciális profilok tekintetében az egész országra kiterjed.

A kórház telephelyeire 2016 óta többször ellátogattunk; az irattárak állapota változó, míg a korábbi László Kórház irattárait az elmúlt években felújították, addig például az István Kórház központi irattára nagyon rossz állapotban van. A 2000-es években több nagyobb beázás, csőtörés volt, ami főként az egészségügyi dokumentációt sújtotta, emiatt az 1969 előtti időszakból minimális iratmennyiség maradt fenn, illetve az irattárakban található dokumentáció jó része még fertőzött is. Az 1920-as évektől fennmaradt szülészeti naplók fertőtlenítése kiemelkedő történeti értékük miatt indokolt lenne. A Rókus Kórház átalakítása miatt kiürítendő irattárakban bukkantak fel továbbá a 20. század elejéről, illetve az 1930-as évekből való szülészeti, nőgyógyászati naplók az István Kórháztól. Ezeket időközben átvettük, és a BFL révén történt meg fertőtlenítésük. Átvételük azért volt kiemelten fontos, mert az 1945 előtti időszakból nagyon kevés egészségügyi dokumentáció maradt fenn a fővárosra vonatkozóan.

Az István Kórháznak nagyobb terjedelmű fondja található a levéltárban, amelyben igazgatói iratok, segédkönyvek találhatók az 1950 előtti időszakból, valamint frissen átvett működési iratok az 1990-es évekből, illetve az ezredforduló környékéről. A koncepció elfogadása óta jelentős átvétel történt a Kun utcai telephely speciális, égéssebészeti klinikai ágára koncentrálva. Az 1972–1992 közötti iratanyagból vettünk át évtizedenként egy teljes évet, valamint a korabeli sajtóban nagyobb tüzesetek, balesetek után kutatva további konkrét ügyeket. Ezen felül 1956 előtti szülészeti szórványiratok, továbbá betegnyilvántartások kerültek a BFL őrizetébe. A László Kórházból eddig a 2018-ban megmentett Heine–Medin-kórlapok (1950–1959) levéltári átvétele történt meg.²⁵

A nagy múltú intézmény jogelődeire vonatkozóan mielőbb szükséges a maradandó értékű működési iratok begyűjtése. Az egészségügyi dokumentáció tekintetében a bőrgyógyászat, hematológia, infektológia és az égéssebészet mint kiemelt szakmai profilok dokumentumainak átvételét tervezzük. A 2020-as koronavírus-járvány kezelésében kiemelt szerepet játszó intézménytől a későbbiekben fontos lesz a járványra vonatkozó iratokat minél teljesebb körben begyűjteni, vagy azt elérni, hogy azokat biztonságos helyen őrizzék meg a levéltári átvételig.

Észak-budai Szent János Centrumkórház

1898-ban kezdte meg működését Új Szent János Kórház néven, sebészeti, bel-, bőr-, gyermekgyógyászati, nemibeteg-gondozó, valamint szemészeti osztályokkal. A kórház története során folyamatosan bővítette klinikai ágait, jelenleg a szívsebészet kivételével

²⁵ BFL VIII.1101 Budapest Székesfőváros István Közkórház és jogutódai iratai (1899–2004), BFL VIII.1151 Kun utcai (Kállai Éva) Kórház iratai (1925–1992), BFL VIII.1153 Szent László Kórház iratai (1950–1991), BFL VIII.1161 Gyáli úti (Merényi Gusztáv) Kórház iratai (2013).

a korszerű orvostudomány minden ága képviselteti magát, 27 osztállyal. Az 1956-ban alapított Heine–Medin Utókezelő Kórházból kialakult Budai Gyermekkorház és Rendelőintézet 2005-ben integrálódott az intézménybe. Ellátási területe főként az I–II. és a XII. kerület, egyes osztályai azonban a fővárosból és országosan is fogadnak betegeket, elsősorban az észak-budai agglomerációból. Kiterjedtebb ellátási kötelezettsége főként a gyermekosztályok és a rehabilitáció esetében van.²⁶

Átfogó szervlátogatásra 2017-ben került sor; a kórház négy telephelyén mintegy 10 000 ifm iratanyagot őriznek részben alkalmatlan irattárakban, ahol sok a penészes irat. A központi irattár viszonylag megfelelő állapotú, amelyben a többi kórházhoz képest régebbi működési iratok is fennmaradtak az 1940–50-es évektől kezdődően (pl. igazgatási és jogi ügyek, szakmai naplók, tudományos iratok); terveket az 1940-es évektől, de főleg az 1960–1990 közötti időszakból tárolnak. Jelentős mennyiségű egészségügyi dokumentációval rendelkeznek, a betegfelvételi törzskönyvsorozat például 1946-tól maradt fenn. Az 1957 előtti időszak dokumentációjának teljes körű átvétele indokolt annak hiánypótló jellege miatt. Az 1957 utáni évekből a speciális klinikai ágak mellett azon dokumentációk őrzendők meg, amelyek más kórházaktól nem gyűjthetők be.

A kórháznak már van levéltári fondja,²⁷ a korábbi beszállítások egyrészt a különböző korszakok működési irataira koncentráltak, így kerültek be igazgatósági iratok az 1870-es, 1940-es, végül nemrégiben az 1990–2000-es évekből. Egy sorozat betegfelvételi kötet szintén az 1870-es évekből maradt fenn, ezenkívül az elmeosztály kisebb terjedelmű iratanyagát vettük át a koncepció keretében. A gyakori selejtezések, illetve a központi irattár költöztetése miatt a kórháztól már több átvételünk megvalósult: 1932–1950 közötti betegnyilvántartás, úgynevezett hullanaplók, halottonyilvántartók (1904–1972, teljes átvétel), illetve 1968–1969-es szemészeti kórlapok. 2023-ban pedig selejtezésből vizsztatartással vettünk át 1-2 doboznyi terjedelemben bel-, tüdőgyógyászati, szájsebészeti, (gyermek)pszichiátriai, fül-orr-gégészeti, ortopédiai kórlapokat. Mivel más kórházakhoz képest nagyobb mennyiségű, 1970-es évek előtti egészségügyi dokumentáció maradt fenn, ezért az átvételeket is ennek figyelembevételével tervezzük.

Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet

Az ország legnagyobb gyermekkorházának jogelődje az 1903-as alapítású Magyar Királyi Állami Gyermekmenhely volt, amely kezdetektől ellátott gyermekgyógyászati feladatokat is. Az intézmény 1953-tól vált gyermekkorházzá. Általános felvételi területe a VIII–IX. és a XIX. kerület, ezenkívül egyes osztályai fővárosi és országos feladatokat is ellátnak. 2005 óta részlegeként működik az 1929-es alapítású Madarász utcai Gyermekkorház. Az intézetben a tartós betegállományban fekvő gyermekek oktatását a Fővárosi Iskolaszanatórium Általános Iskola pedagógusai látják el (2018-ban nagyobb

---

²⁶ Ide tartozott 2023. november 1. előtt a Budai Meddősegi Centrum is, ami országosan fogadott betegeket. A központ jelenleg a Dunamenti REK Reprodukciós Központ Kft. telephelyeként működik.

²⁷ BFL VIII.1103 Budapest Székesfőváros János Közkórház és jogutódai iratai (1857–2007).

mennyiségű iratanyagot vettünk át az iskolától, amelynek így szintén van egészségügyi vonatkozása).²⁸

2017-es látogatásaink alapján a Madarász utcai kórház irattáraiban 172 ifm egészségügyi dokumentációt tárolnak az 1968–1997 közötti évekből, rendezett viszonyok között. A székhelyen ugyancsak megfelelő körülmények között működési iratok találhatóak 1970-től kezdődően, mintegy 200 ifm terjedelemben, ezen kívül a megszűnt Rosenberg házaspár utcai szakrendelő 4 ifm anyaga is itt van az 1960–70-es évekből. Körülbelül 900 ifm egészségügyi dokumentációt őriz az intézmény, túlnyomórészt az 1980-as évektől kezdődően, de a nyilvántartások 1958-tól megvannak. Az 1950 előtti iratanyag hol-létéről sajnos nincs információnk. Mindkét kórház régi alapítású, a gyermekgyógyászat kiemelt intézményei. A Heim Pál Gyermekkorház gyermekmenhely időszakából kerültek már be a levéltárba törzslapok,²⁹ de fontos lenne a működés, irányítás, betegellátás megfelelő megjelenítése is a levéltári anyagban. A szakrendelők vonatkozásában szintén kevés irat maradt fenn, ezért egy válogatás után levéltári átvételre tervezzük a Rosenberg házaspár utcai szakrendelő működési iratait. A gyermekkorházak működési iratainak levéltárárett részét, valamint az 1970 előtti betegnyilvántartásokat (teljeskörűen), illetve a már lejárt őrzési idejű kórlapokat mintavétellel, a gyermekgyógyászaton belül meghatározó területekre koncentrálna (bőrgyógyászat, csecsemő- és koraszülött-ellátás, sürgősségi ellátás, neurológia, pszichiátria, sebészet, szemészet) kívánjuk átvenni.

Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet Nyíró Gyula Központ

Az intézmény 1884-ben nyitotta meg kapuit Angyalföldi Magyar Királyi Elmebeteg Ápolda néven. Működésében mindmáig kiemelkedő az ideggyógyászati klinikai ág, bár a II. világháborút követően közkórházzá szervezték át. A következő évtizedekben számos területen bővült a profilja: sebészet, bel-, bőrgyógyászat, szülészet-nőgyógyászat, gyermekellátás is volt a kórházban, bár a pszichiátria dominanciája mindvégig megmaradt. Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet 2007-es bezárását követően ismét e profilját erősítették. 2021-től az Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet részeként üzemel. Épületében működik a kórház szülészet-nőgyógyászati osztályából kialakult TritonLife Róbert Magánkórház.

1986-ban egy csőtörés következtében a központi irattár anyaga jelentős károsodást szenvedett, így az itt található iratok nagy része 1986 utáni. Kiemelendők a szülészet 1955-től megőrzött osztálynaplói, a működési iratok 1949-től meglévő sorozatai, valamint a külön tárolt kórrajzgyűjtemény az intézmény 1884-es megnyitásától kezdődően. Utóbbiból 2019-ben történt nagy jelentőségű levéltári átvétel, a muzeális kórrajzok mintegy 7 ifm terjedelemben kerültek a BFL őrizetébe,³⁰ és cikkünk készítése idején fejeződött be konzerválásuk és digitalizálásuk. Ezeken kívül 1872 és 1954 közötti beteg-

²⁸ BFL VIII.1381 Fővárosi Iskolaszanatórium Általános Iskola (III., Szérumkert u. 40.) iratai (1935–1991).

²⁹ BFL VIII.1127 Magyar Királyi Állami Gyermekmenhely iratai (1912–1967).

³⁰ BFL VIII.1108 Budapest Angyalföldi Állami Elme- és Ideg Gyógyintézet iratai (1884–1962).

felvételi könyvek és halotti nyilvántartások, valamint – töredékesen – 1968-ig keletkezett iktatott iratok is kerültek be a levéltárba. További átvételre tervezzük a még az intézménynél kint lévõ mûködési iratokat, a pszichiátriai kórdokumentációt az 1955–1973 közötti idõszakból, továbbá egy-két évre koncentráló mintavétellel az addiktológia, a neurológia és az idegsebészet kórlapjait.

Az eddigieket összefoglalva 2017 és 2023 között 96,22 ifm terjedelemben vettünk át az illetékességi körbe tartozó fıvárosi egészségügyi intézményektõl iratokat (41 gyarapodási tétel részeként). Ez körülbelül ugyanakkora terjedelemnek felel meg, mint amennyi ilyen jellegû iratanyag 2017 elõtt került be a levéltárba. A friss gyarapítások háromnegyede az egészségügyi dokumentációt érinti: a nagy számú betegnyilvántartó-kötet mellett immár kórlapok is jelentõs mennyiségben kerültek levéltári õrizetbe. Ez a korábbi állapotokhoz képest már most komoly elõrelépést jelent. Sajnos a gyakori kényszerselejtezések miatt az átvételekkel nem is lehet várni, azokat mielõbb folytatni kell, hogy az 1970-es évek elõtti fıvárosi egészségügyi viszonyokról maradjon fenn intézményi iratanyag.

Egyéb fıvárosi fekvõbeteg-ellátó intézmények

A továbbiakban azokat az intézményeket mutatjuk be röviden, amelyek mûködésük egy periódusában a BFL illetékességébe tartoztak, vagy idõközben megszûntek és marandó értékû irataik õrzését biztosítani kell. Kivételt az Irgalmasrendi Kórház képvisel, amely ugyan nem tartozik az illetékességi körbe, de a szerzetesrend megszüntetése után nagy mennyiségû iratanyaga került a BFL õrizetébe.

Magyar Református Egyház Bethesda Gyermekkórháza

1953-as államosításáig diakonissza kórház volt, ezután került a Fıvárosi Tanács felügyelete alá. 1961-ben vette fel Apáthy István nevét, és ekkor alakult át gyermekkórházzá az István Kórház gyermekosztályának kiszervezésével. A református egyház 1992-ben kapta vissza fenntartói jogát, ekkor került ki a kórház a BFL illetékességébõl. Jelenleg 13 osztálya gondoskodik a gyermekek ellátásáról, rehabilitációjáról, fejlesztésérõl. Különleges szakmai profilja az égési sérülések, a korai fejlesztés, a belgyógyászat, a fül-orr-gégészet, a neurológia és a sebészet. Az Apáthy-korszakból fennmaradt iratok feltárása után mérlegelendõ, hogy tudunk-e, illetve érdemes-e innen átvételt lebonyolítani. Ennek kapcsán az államosítás elõtti idõszak iratait õrzõ Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárával is egyeztetni szükséges.

A Semmelweis Egyetem Szent Rókus Egyetemi Oktatókórház és Intézményei

A Szent Rókus Kórház Budapest és Európa egyik legrégibb kórháza, 1798-ban jött létre a Rókus szegényház kibõvítésével. 1857-ben vált hivatalosan is közkórházzá. A kór-

ház a II. világháborúig kiemelkedő szerepet töltött be a főváros egészségügyi életében. A háború alatt épülete jelentős károkat szenvedett. 1952-től a Pest Megyei Tanács, majd Önkormányzat fenntartásában működött, így illetékessége átkerült a Pest Megyei Levéltárhoz. A Rókus 2019-ben a Semmelweis Egyetem oktatókórházává vált. Kiemelkedő szakmai tevékenységet folytatott a fül-orr-gégészet, a fej-nyaksebészet, az esztétikai sebészet, az endokrinológia, a kardiológia, az onkológia és a szülészeti-nőgyógyászat terén. A kórház fondjában 1804–1949 közötti igazgatósági iratok, illetve az 1801–1930 közötti évekből betegfelvételi, boncolási jegyzőkönyvek, valamint a kórház alapszabályai találhatóak meg. Újabban a már jelzett irattár-átalakítás során megtalált szülészeti-nőgyógyászati, sebészeti, szájszészeti, belgyógyászati kórlapok, illetve betegnyilvántartások kerültek a BFL-be az 1910–1949 közötti időszakból.³¹ További iratgyarapodás már csak hasonló „előkerülések” révén várható.

Balassa János Kórház és Rendelőintézet

1894-ben kezdte meg működését; fennállása alatt többször váltott tevékenységet. 1954 után úgynevezett alapszakmás (azaz belgyógyászati, sebészeti és szülészeti-nőgyógyászati ellátást nyújtó) kórházként működött. Struktúrája az 1970-es évektől 1996-os bezárásáig lényegében változatlan maradt: öt osztálya (belgyógyászat, intenzív terápiás osztály, központi diagnosztika, sebészet, szülészeti-nőgyógyászat) a VIII. kerület lakosainak ellátásáért felelt. Feladatait a Péterfy Kórház vette át, utolsó tíz évének iratai is ide kerültek, ahol azonban részben kényszerselejtezés alá kellett vonni azokat. 1986 előtti egészségügyi dokumentációit a Főpolgármesteri Hivatal Központi Irattárában őrzik. Innen kerültek be nemrég a levéltárba a kórház működési iratai 4,08 ifm terjedelemben az 1956–1996 közötti időszakból.³² Ugyanitt található még értékes egészségügyi dokumentáció, amelyből levéltári átvételt tervezünk: a belgyógyászatról az elhunytak dokumentációját (1959–1985) és az izotóp kórlapokat (1959–1966), valamint a sebészetről a pajzsmirigyműtétek dokumentációját (1986–1990).

Schöpf-Merei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ

1884-ben közadakozásból 35 ágyas kórházat hoztak létre a mai Bakáts téren a gyógyíthatatlan gyermekek számára. 1949-ben ezt államosították, illetve létrehozták a szülészeti osztályt. 1954-ben átszervezték az intézményt, és létrejött a Schöpf-Merei Ágost Koraszülő-Koraszülött Kórház, amely 1968-ban egyesült a IX. kerületi tanácsi kórházzal. 1996-ban ismét átalakították, ágyszámát radikálisan leépítették, végül 2009-ben zárták be az elsősorban koraszülött-ellátásra specializálódott intézményt. Iratanyagát részben a Főpolgármesteri Hivatal Központi Irattárában őrzik (működési iratok), részben – 2021-től – az Országos Kórházi Főigazgatóságon (egészségügyi dokumentáció).

³¹ BFL VIII.1102 Budapest Székesfőváros Rókus Közkórház iratai (1798–1952).

³² BFL VIII.1146 Balassa János Kórház iratai (1956–1996).

Az elmúlt években vettünk át a kórház mőködési irataiból, illetve válogatott egészségügyi dokumentációt (pl. védőnői iratokat) az 1931–2007 közötti időszakból, 3 ifm terjedelemben.³³ A mintavétel igazodott a koraszülöttekkel foglalkozó kórház speciális szakterületeihez. További átvételt tervezünk a mőködési iratokból, részben mintavétellel (főigazgatói iratok, beszámolók, jelentések, fegyelmi és peres ügyek, alkalmazotti nyilvántartások), valamint mintavétellel az Országos Kórházi Főigazgatóságtól a szülészet-nőgyógyászati dokumentáció genetikai tanácsadás, chorionbiopszia, amniocentézis, interruptio vonatkozású iratait; az Izoláló Osztály kórlapjait és a koraszülöttek egészségügyi dokumentációját.

Visegrádi Szent Kozma és Damján Rehabilitációs Szakkórház és Gyógyfürdő

1927-ben az OTI vásárolta meg a területet, ahol 1929-ben megnyílt a Horthy Miklós Munkásszanatórium. 1950-ben állami, 1951-ben fővárosi fenntartású intézmény lett. Az 1990-es évekig emésztőszervi megbetegedésben szenvedők kezelésére, valamint belgyógyászati műtétek utáni rehabilitációra szakosodott kórházként mőködött. 1995-ben átszervezték, a rehabilitációs tevékenység lett a fő profilja. 1998 óta szakkórház, 2006-ban gyógyfürdői státuszt kapott. A kórház fondja a Pest Megyei Levéltártól korábban átkerült 1944–1975 közötti mőködési iratokból áll.³⁴ Rehabilitációs tevékenységéhez kapcsolódó további mőködési, valamint egészségügyi dokumentáció átvétele indokolt lehet, azonban ez mindenképp előzetes felmérést kíván.

Budapesti Szent Ferenc Kórház

Az Assisi Szent Ferenc Leányai Kongregáció kórháza 1936-ban kezdte meg mőködését, eredetileg belgyógyászati és sebészeti osztállyal. A II. kerület, valamint néhány főváros környéki település lakosait látta el. 1950-ben államosították, 1968-ban a János Kórház részlegévé vált. Önállóságát 1996-ban nyerte vissza, amikor visszakerült eredeti fenntartójához. A BFL illetékességi köre az 1950–1996 közötti időszakra érvényes. Kiemelendő a kórház kardiológiai, rehabilitációs, diabetológiai és egyéb belgyógyászati tevékenysége, ezekről a területekről indokolt lehet iratátvétel, előzetes felmérést követően.

Budai Irgalmasrendi Kórház

A Betegápoló Irgalmasrend budai kórháza 1806-ban nyitotta meg kapuit, de a rend már ezt megelőzően is aktív gyógyító tevékenységet folytatott a városban. A kibővített és ma is álló épülete 1903-ban készült el. A kórházat 1950-ben államosították, más intézményekkel való egyesítése után az egészségügyi részlegekből hozták létre (későbbi nevén) az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézetet (ORFI). A rend csak 2000-ben ve-

---

³³ BFL VIII.1145 Schöpf-Merei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ iratai (1931–2007).

³⁴ BFL VIII.1138 Fővárosi Önkormányzat Visegrádi Rehabilitációs Szakkórház iratai (1944–1975).

hette ismét kezelésébe az épületet, a kórház akkor vált ki az ORFI-ból. 23 osztálya széles körű ellátást biztosít egyes fővárosi kerületek és további települések vonatkozásában. Kiemelkedő a belgyógyászati, sebészeti, urológiai, fül-orr-gégészeti és kardiológiai tevékenysége. Az Irgalmasrendi Kórház 1950 előtti nyilvántartókönyveinek nagyobb kiterjedésű sorozata (törzskönyvek, elmebetegek nyilvántartásai, halotti jegyzőkönyvek) található meg a levéltárban.³⁵ Az esetleg még a kórházban őrzött régebbi iratok felderítése, illetve a 2000 utáni korszak anyagának gyűjtése a fenntartóval való egyeztetés és helyszíni felmérés után dőlhet el.

A fővárosi járóbeteg-ellátás szereplői és maradandó értékű irataik

Amíg a fekvőbeteg-ellátás területén az intézményi kapcsolatok 2016 után ismét felénkültek, addig a járóbeteg-ellátás nem kórházi szereplőiről alig van információnk. A nem kórházakhoz kapcsolódó rendelőintézetek napjainkban kerületi önkormányzati fenntartásban és/vagy gazdasági társaság formában újjászerveződő egészségügyi szolgáltatásként működnek. Az elmúlt években megkezdtuk e szervekkel is a kapcsolatfelvételt, amelynek során felkerestük a III. kerület rendelőintézeteit, a VIII. kerület ellátásáért felelős Szent Kozma Egészségügyi Központot, illetve a Kispesti Egészségügyi Intézetet,³⁶ és felmértük ezek irattárait is. Ezenkívül újabban több intézet és szolgáltató is kapcsolatba lépett velünk selejtezés, illetve iratkezelési szabályzat egyeztetése ügyében. Mindettől függetlenül a fővárosi szakrendelők jelentős részével a BFL nincs kapcsolatban, működésükről, a náluk található iratanyagról semmit sem tudunk; leginkább csak a megszűnt vagy átalakított szakrendelők kórházi irattárakban őrzött iratairól vannak adataink. Az eddigi tapasztalatok alapján ezek változatos típusú és évkörű iratokat jelentenek. A BFL-ben szakrendelőkkel kapcsolatos iratanyag a korábban bemutatottakon kívül nincs. E hiányosság pótlására 2023 szeptemberében kérdőíves felméréssel kerestük meg ezeket a rendelőintézeteket, aminek eredményeként reményeink szerint elég információhoz jutunk a kintlévőségekről a jövőbeli iratgyarapítások tervezéséhez.

Ugyanitt fontosnak tartjuk megemlíteni a Központi Stomatológiai Intézetet, amely Budapest és egyben az ország legnagyobb fogászati járóbeteg-ellátó intézménye volt. 2013-ban szűnt meg, jogutódja a Semmelweis Egyetem Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet lett. Mivel a főváros lakosságának fogászati ellátására vonatkozóan egyelőre semmilyen iratanyaggal nem rendelkezünk, mindenképpen érdemes lesz felvenni a kapcsolatot a jogutóddal a fővárosi fenntartású időszakra vonatkozó iratok felmérése céljából.

A fentiekén kívül számos egyéb egészségügyi szolgáltató tevékenykedik Budapest területén. Közülük is kiemelendő az a több tucat, egyes egészségügyi részterületekhez kapcsolódó, immár akár három évtizedes tevékenységet kifejtő civil szervezet, amely sok esetben szakemberek közreműködésével folytat egészségvédő, fejlesztő, ápoló

³⁵ BFL VIII.1115 Irgalmas Rend Nyilvános Jellegű Budapesti Kórházának iratai (1742–1943).

³⁶ Ennek eredményeként iratanyagot is átvettünk: BFL VIII.1165 Kispesti Egészségügyi Intézet és jogelődei iratai (1950–1973).

tevékenységet. A civil szervezetek névjegyzékében jelenleg csaknem ezer bejegyzett egészségügyi tevékenységet folytató alapítvány és nagyjából feleannyi egyéb szervezet szerepel, amelyek mintegy fele ma is működik. Nem célunk ezt a nagyszámú civil szervezetet mind felkeresni, azonban akadnak köztük olyanok, amelyek az egészségügy terén kiemelkedő, egyedi tevékenységet folytatnak (elsősorban nőgyógyászati, gyermek-egészségügyi, fejlesztő, pszichológiai, addiktológiai és betegápolási területen), mint például a Dévény Anna Alapítvány, a Vadaskert Alapítvány, az Autizmus Alapítvány, az Ébredések Alapítvány, a Hemofília Alapítvány. Ezek közül a Dévény Anna Alapítvány korábban már kapcsolatba is lépett a levéltárral, így feltételezhetően nyitott lenne az együttműködésre. Ezen alapítványokon kívül egyedi kapcsolatfelvételekkel, illetve a megszűnt civil szervezetek kapcsán kívánunk tájékozódni. Korábban egy alkalommal, a Lelki Egészségvédő Alapítvány esetében került sor ilyen típusú iratok gyarapítására.³⁷

Külön kategóriát képviselnek az egyes egészségügyi szereplők saját alapítványai, amelyek nem ügyviteli értékű iratanyagát részint az alapító szervezetek irattáraiban őrzik. Ezek közül olyan szervezetek megkeresését tervezzük, amelyek vagy unikális tevékenységet folytatnak, vagy az SZJA 1%-os részesedésük kiemelkedő, mint például a Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet alapítványai. Az intézményi honlapokon feltüntetett adatokon alapuló felmérésünk szerint a fekvőbeteg-ellátás fentebb felsorolt szereplőihöz 78 alapítvány tartozik, amelyek kétségtelenül fontos szerepet töltenek be a mai fővárosi egészségügyben, mintavételes iratgyarapításuk indokolt lenne, amely jól kiegészítené a fekvőbeteg-ellátás intézményi iratait. Az irattípusok kiválasztásakor az egészségügyi szakszemponatok mellett támaszkodunk a főosztályunkon kidolgozott, a civil szervezetek iratgyűjtésére vonatkozó koncepcióra.³⁸

Az egészségügyi ellátás magánintézményei

Az egészségügyi ellátás egy része ma már magánintézményekben zajlik. A meddőségi, genetikai központok közül némelyik már több évtizedes múltra tekint vissza, és bár előbbiek esetén jelentős változások történtek a közelmúltban, hosszú ideig alapvetően magánintézményekben zajlottak a kezelések. Emellett folyamatosan emelkedik a többféle egészségügyi ellátást nyújtó magánkórházak száma. Ezek közül ismertebb például a nőgyógyászati ellátásra specializálódott Maternity Magánklinika, a szintén nőgyógyászati intézményként induló, azóta rohamosan fejlődő TritonLife Róbert Magánkórház, és más olyan neves, nagy múltú intézmények, mint a Budai Egészségközpont vagy az Istenhegyi Klinika. Olyan kuriózumnak számító intézmény is található a fővárosban, mint a Dacheng Magyar–Kínai Orvosi Központ, ahol a nyugati és a keleti orvoslás egyszerre jelenik meg. A meddőségi centrumok ugyan a 317–319/2019. számú kormányrendelet alapján nagyrészt állami kézbe kerültek, 2022-től pedig kizárólag állami intézményben zajlanak reprodukciós kezelések, így ezekre valamiféle közlevéltári rálátás

---

³⁷ BFL VIII.1140 Lelki Egészségvédő Alapítvány iratai (1993–2018).

³⁸ Györgyi, 2021.

várható a közeljövőben, a fennmaradó, még így is nagy számú magánintézet esetében azonban szinte semmilyen levéltári kapcsolat nem áll fenn. Kérdéses persze, hogy ezek az intézmények mennyire lennének nyitottak a kapcsolatfelvételre, de tevékenységükből adódóan szükséges nyitni feléjük. Egy, részben állami támogatással működő szolgáltató esetében történt is már ilyen lépés: az International Medical Services Kft. III. kerületi szakrendelőjét és irattárát látogattuk meg, illetve engedélyeztük iratselejtezésüket.

Összefoglalás

Az előző évek irattári felméréseire épülő koncepciókat (és eddigi eredményeit) összefoglalva, a legfontosabb gyűjtőterületi feladat a kórházi irattárakban fellelhető, az 1950–60-as évekből vagy még régebből fennmaradt, veszélyeztetett állapotú maradandó értékű iratok mielőbbi begyűjtése. Az iratok fennmaradása érdekében elengedhetetlen a már meglévő kapcsolatok fenntartása, az egészségügyi intézmények iratkezelésének támogatása szaktanácsadással. Azokat az intézményeket, amelyeket az elmúlt években nem sikerült meglátogatni, különösen a szakrendelőket, fel kell keresni, a náluk őrzött iratanyagot fel kell tární. Ezenkívül – immár a koncepciót hosszabb időtávlatba emelve – fontos feladat lenne a fővárosi egészségügyben immár meghatározó magánszféra jelentősebb szereplőivel, olyan alapítványokkal, magánkórházakkal kapcsolatot létesíteni, amelyek már több évtizede jelentős tevékenységet fejtenek ki, nemritkán egyedi szakterületen. Az egészségügyi iratok gyűjtése új lehetőségek mellett új feladatok és nehézségek elé is állítja levéltárunkat, ugyanakkor a kapcsolati háló kiterjesztésével, valamint szélesebb körű kutatási lehetőségek biztosításával hozzájárulhat a levéltár funkcióinak ismertebbé tételéhez, a levéltárhasználók körének bővüléséhez és nem mellesleg a maradandó értékű irat fogalmának kibővítéséhez.

Források és szakirodalom

BFL = Budapest Főváros Levéltára

VIII.1101 = Budapest Székesfőváros István Közkórház és jogutódai iratai (1899–2004)

VIII.1102 = Budapest Székesfőváros Rókus Közkórház iratai (1798–1952)

VIII.1103 = Budapest Székesfőváros János Közkórház és jogutódai iratai (1857–2007)

VIII.1108 = Budapest Angyalföldi Állami Elme- és Ideg Gyógyintézet iratai (1884–1962)

VIII.1115 = Irgalmas Rend Nyilvános Jellegű Budapesti Kórházának iratai (1742–1943)

VIII.1127 = Magyar Királyi Állami Gyermekmenhely iratai (1912–1967)

VIII.1138 = Fővárosi Önkormányzat Visegrádi Rehabilitációs Szakkórház iratai (1944–1975)

VIII.1139 = Fővárosi Önkormányzat Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház és Rendelőintézet (1988–1991)

VIII.1140 = Lelki Egészségvédő Alapítvány iratai (1993–2018)

-
- VIII.1145 = Schöpf-Merei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ iratai (1931–2007)
VIII.1146 = Balassa János Kórház iratai (1956–1996)
VIII.1148 = Szent Margit Kórház iratai (1947)
VIII.1151 = Kun utcai (Kállai Éva) Kórház iratai (1925–1992)
VIII.1152 = Telepy utcai Kórház iratai (1911–1932)
VIII.1153 = Szent László Kórház iratai (1950–1991)
VIII.1154 = Bajcsy-Zsilinszky Kórház és Rendelőintézet iratai (1932–2008)
VIII.1155 = Gizella Szülőotthon iratai (1929–1951)
VIII.1156 = Paula Szülőotthon iratai (1927–1955)
VIII.1158 = Péterfy Sándor utcai Kórház iratai (1951–1977)
VIII.1159 = Szent Imre Kórház és jogelődei iratai (1967–1971)
VIII.1160 = XXII. Kerületi Tanács Egyesített Kórházak Anyaotthona (Jókai Szülőotthon) iratai (1968–1970)
VIII.1161 = Gyáli úti (Merényi Gusztáv) Kórház iratai (2013)
VIII.1165 = Kispesti Egészségügyi Intézet és jogelődei iratai (1950–1973)
VIII.1381 Fővárosi Iskolaszanatórium Általános Iskola (III., Szerűskert u. 40.) iratai (1935–1991)

- Bodor, 2022 = Bodor Gergely: Egészségügyi iratok a közlevéltárakban. (MA-szakdolgozat.) Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2022.
- Fehér–Horváth, 2009 = Fehér Csaba – Horváth J. András: Egy irattípus krónikus állapotban: a kórlapok. *Levéltári Szemle*, 2009. 59. 2. sz. 33–51.
- Györgyi, 2021 = Györgyi Csaba: Civil a pályán. A civil szervezetek iratainak gyűjtése Budapest Főváros Levéltárában. *Levéltári Szemle*, 2021. 71. 1. sz. 40–51.
- Horváth, 2016 = Horváth J. András: A fővárosi egészségügyi szervek forrásjellemezői, maradandó értékű iratai. Kézirat, 2016.
- Koltai–Ogoljuk-Berzsényi, 2023 = Koltai Gábor – Ogoljuk-Berzsényi Anett: Maradandó értékű egészségügyi iratok feltárása és gyűjtése a fővárosban I. *Levéltári Szemle*, 2023. 73. 4. sz. 33–46.
- Ogoljuk-Berzsényi, 2021 = Ogoljuk-Berzsényi Anett: 110 éve nyílt meg a Telepy utcai Kórház. <https://bparchiv.hu/hirek/110-eve-nyilt-meg-telepy-utcai-korhaz> (A letöltés ideje: 2023. július 23.)
- P. Holl, 2020 = P. Holl Adrien: Tömeges fertőtlenítési technológiák hazai és nemzetközi gyakorlata. *Levéltári Szemle*, 2020. 70. 2. sz. 50–59.
- Sasfi, 2020 = Sasfi Csaba: Egészségügyi dokumentáció mint a levéltáros szakma (egyik) nagy kihívása. *Levéltári Közlemények*, 2020. 91. 123–146.